

Učebné osnovy

Tvorivé čítanie a písanie /ISCED 1/

Charakteristika predmetu

Predmet ovplyvňuje všetky komunikačné zručnosti a kompetencie. Pripravuje čitateľa na vnímanie umeleckého textu a využíva jeho estetické cítenie a predstavivosť. Motivuje žiakov ku hre so slovom, vedie k tvorivej manipulácii s jazykovým materiálom, kultivuje asociatívne myslenie, generuje nové slovné spojenia, aktivizuje slovnú zásobu. Učí uvedomovať si význam a váhu slov. Umožňuje produkovať kratšie texty, vedie k pokusom o vlastnú tvorbu. Tvorivé písanie tvorí protiváhu k jednostrannému a na jazykovú normu orientovanému písaniu.

Tvorivé čítanie a písanie má charakter činnostne orientovaného učenia sa. Poskytuje čas na premýšľanie a prežívanie učiva. Činnostne orientované učenie podporuje rozvoj sociálno-komunikačných spôsobilostí – schopnosť viesť dialóg, zdôvodňovať svoje stanoviská, pozorne počúvať iného. Aktivizuje u žiaka predstavivosť a hľadanie originálnych riešení. Jednou z dominantných čŕt najmä tvorivého písania je samostatná práca.

Ciele vyučovacieho predmetu

Všeobecné ciele:

- integrovať jazyk a literatúru
- rozvíjať a posilňovať čitateľskú gramotnosť
- integrovat' myšlienky z textu s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami
- hodnotiť text z hľadiska formy, obsahu, jazykových prostriedkov
- pomáhať pri získavaní istoty a sebadôvery v písomnej i ústnej produkcii
- eliminovať obavy z písania
- pestovať obrazotvornosť
- odhaľovať nevšedné vo všednom
- kultivovať čitateľa
- učiť myslieť
- učiť počúvať samých seba, svoje zmysly

Rozvíjajúce ciele:

Paralelne s rozvíjaním komunikatívnych schopností žiakov sa rozvíjajú nasledujúce schopnosti, vôľové a charakterové vlastnosti potrebné na komunikáciu:

- schopnosť otvorene myslieť
- schopnosť rozvíjať sebavedomie
- schopnosť hodnotenia seba a hodnotenia členov v skupine
- schopnosť stimulovať originalitu, nové myšlienky a prístupy
- schopnosť reagovať spontánne, byť aktívny, iniciatívny
- schopnosť správať sa srdečne k iným
- schopnosť spolupracovať a viesť konštruktívnu kritiku

Kľúčové spôsobilosti (kompetencie)

Kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry:

-vyjadrovať sa na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov

- rešpektovať kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície

Sociálna komunikačná kompetencia:

-vyjadrovať sa súvisle a výstižne písomnou a ústnou formou

-bežne používať prejavy neverbálnej komunikácie

-naučiť sa sústredene načúvať, reagovať a vyjadriť svoj názor

Kompetencia učiť sa učiť:

-mať osvojené základy schopnosti sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov

-vyberať a hodnotiť získané informácie, spracovávať ich a využívať vo svojom učení a v iných činnostiach

Kompetencia riešiť problémy:

- pri riešení problémov hľadať a využívať rôzne informácie, skúšať viaceré možnosti riešenia problémov, overovať správnosť riešenia

Obsahový štandard predmetu:

1. ročník

Ilustrácia a jej funkcia

Hláska, písmeno

Slabika, slovo, veta

Druhy viet

Výslovnosť slovenských hlások, dĺžka hlásky

Prijímanie informácií

Komunikácia

Rozširovanie slovnej zásoby

Počúvanie (porozumenie rozprávaniu učiteľa, spolužiaka)

Rozprávanie, dej a postavy v umeleckom texte

Orientácia v texte

Dramatizácia umeleckého textu

Poézia, próza

Báseň, hádanka, príbeh

Autor, nadpis

Prednes textu

Tvorba rýmov, asociácií

Samostatné písomné vyjadrenie myšlienky

2. ročník

Práca s textom

Vyhľadávanie potrebných informácií z textu

Tvorba otázok a odpovedí

Tvorba nadpisov

Dramatizácia textu

Dialogická reč

Spresňovanie, obohacovanie úrovne slovníka -rozvoj slovnej zásoby

Vedenie rozhovoru – dialóg na danú tému

Interview

Príbeh

Rozprávanie podľa obrázka

Rozprávanie krátkeho príbehu

Tvorba krátkeho príbehu

Opis

Ústny a písomný opis predmetu

Ústny opis ilustrácie a obrázka

Obrázkové čítanie (znaky, postupy činností)

Suprasegmentálne javy (pauza, tempo reči, prízvuk, dôraz, melódia, sila hlasu)

Orientácia v knižnici

Čítame z časopisov (Slniečko, Zornička, Fifík, Bobík, Vrabček, Macko Pusík atď.)

Rozprávka - próza

Báseň - poézia

Náučný text

Hádanky, príslovia, porekadlá,

Rýmy, zdrobneniny

Tvorivé písanie

Písanie adresy

Písanie netradičného listu

Posielanie pohľadníc - blahoželenie, SMS, e-mailov

Vianočný pozdrav

Pozvánka

Slovosled vo vete

Sgrafito – nástenný nápis

Tvorenie nadpisu

Tvorba nápisov

3.ročník

Slovo a jeho význam

Slová s predponami a príponami

Osnova, písanie príbehu – kompozícia príbehu, záver príbehu

Rozprávka -postavy a ich charakteristika

Umelecký text

Vecný (informačný) text

Nesúvislý text - tabuľky, grafy

Ilustrácia

Dramatizácia

Tvorba príbehu motivovaná zvukmi, obrazné pomenovania

Rozprávanie, kompozícia, verbalizácia obrazového materiálu

Tvorba netradičného listu

Jednoslabičné a viacslabičné slová – rýmy

Vytváranie viet alebo textov metódou „samohláskovania“ a „spoluhláskovania“

Voľné písanie myšlienok na papier

Tvorba veršov s novým zmyslom -nezmyselná báseň, rým v básni

Básnická otázka a jej tvorba

Práca so slovníkom

Tvorba oznamu
Nadpis v texte
Tvorba slovných reťazí
Príbeh s dvoma koncami (smiešny, strašidelný)

4. ročník

Práca so slovníkmi a slovnou zásobou
Tvorba otázok a odpovedí
Tvorba nadpisov
Odsek
Vedenie rozhovoru – dialóg na danú tému
Telefonický rozhovor
Interview
Rozprávanie podľa obrázka
Rozprávanie krátkeho príbehu
Tvorba krátkeho príbehu
Hodnotenie literárnych textov
Ilustrácia
Reprodukcia a dramatizácia jednoduchých textov
Verbalizácia obrazového materiálu
Neverbálne znázornenie témy
Jednoslabičné a viacslabičné slová – rýmy
Hádanky, príslovia, porekadlá, prirovnania
Zdrobneniny
Obrazné pomenovania
Opis predmetu, prostredia, rastliny, zvierat
Opis ilustrácie a obrázka
Opis pracovného postupu
Encyklopédia a internet
Tvorba projektu
Obrázkové čítanie (znaky, postupy činností)
Suprasegmentálne javy (pauza, tempo reči, prízvuk, dôraz, melódia, sila hlasu)
Hra so slovom, slová a vety s novým zmyslom
Vlastné asociácie, identifikácia sa s predmetom
Tvorba príbehu motivovaná zvukmi
Tvorba viet metódou „samohláskovania“ a „spoluhláskovania“
Akrostich
Voľné písanie myšlienok na papier
Tvorba veršov s novým zmyslom -nezmyselná báseň, rým v básni
Básnická otázka a jej tvorba
Písanie denníka
Písanie stručnej správy
Písanie poznámok z textu

Výkonový štandard predmetu:

1. ročník

- poznať pojmy: autor textu, text, kniha, ilustrácia, riadok, básnik, báseň, časopis, nadpis, rým
- vedieť tvoriť z hlások slabiky, zo slabík slová, zo slov vety
- vedieť rozprávať podľa obrázka
- vedieť jednoducho a súvisle hovoriť k téme zadanej učiteľom
- vedieť správne artikulovať a vyslovovať všetky hlásky
- rozumieť inštrukcii učiteľa, vedieť podľa nej pracovať
- vedieť počúvať a primerane vnímať umelecké texty
- vedieť rozlíšiť poéziu od prozaického textu
- vedieť určiť nadpis a autora textu
- vedieť dopĺňať rozprávanie na základe otázok
- vedieť odpovedať na otázky viažuce sa k informáciám uvedeným priamo v texte
- vedieť predniesť krátku báseň
- vedieť prerozprávať dej prečítaného príbehu
- vedieť vymenovať postavy v príbehu
- vedieť odlíšiť reč postáv v dramatizovanom texte
- vedieť riešiť jednoduché hádanky
- vedieť vyhľadať a tvoriť rýmy, asociácie
- vedieť napísať krátke vety a doplniť ich maľovaním
- vedieť samostatne zapísať vlastné myšlienky
- vedieť vybrať najlepšie práce

2. ročník

- vedieť pracovať s textom (vyhľadať potrebnú informáciu, dokončiť príbeh, vymenovať hlavné postavy)
- vedieť samostatne i podľa otázok, obrázkov a ilustrácií vyrozprávať dej
- vedieť správne formulovať otázky
- vedieť na otázky primerane odpovedať
- vedieť podľa obsahu utvoriť nadpis
- vedieť viesť rozhovor na danú tému
- pripraviť interview
- vymyslieť vlastný príbeh
- vedieť ústne opísať predmet, ilustráciu, obrázok
- rozumieť informácií vyjadrenej značkou, piktogramom
- tvoriť jednoduché piktogramy a postupy činností
- vhodne uplatniť suprasegmentálne javy
- pravidelne navštevovať knižnicu, vedieť sa v nej orientovať
- vedieť rozlišovať časopisy a noviny, poznať niektoré detské časopisy
- vedieť si vybrať vhodný časopis
- pokúsiť sa vytvoriť si vlastný časopis
- rozprávať o prečítanom
- vyjadriť svoj názor na ilustrácie v knihe
- nájsť rýmy, prirovnania, zdobeniny, slová s podobným a opačným významom
- prezentovať sa pred skupinou s vybraným textom i vlastnou tvorbou
- vedieť napísať adresu na list, pohľadnicu

- vedieť sformulovať krátky list, blahoželanie
- vedieť napísať krátku SMS –správu na mobilnom telefóne a e-mailovú správu na internete
- vedieť poslať vianočný pozdrav
- vedieť sformulovať pozvánku
- vedieť vhodne usporiadať slová vo vete
- vedieť vymyslieť vhodný nápis
- vedieť odlíšiť nápis od nadpisu
- vedieť nájsť potrebné informácie v slovníku
- vedieť sa zapojiť do brainstormingu
- vedieť písomne zachytiť svoje myšlienky, postoje, pocity

3.ročník

- vedieť pracovať s textom (vyhľadať potrebnú informáciu, dokončiť príbeh, vymenovať hlavné postavy)
- napísať krátku báseň
- tvoriť krátke básnické formy
- tvoriť odvodené slová
- prezentovať svoje dielo
- vytvoriť vlastnú verziu textu známej piesne alebo básne
- doplniť vety podľa významu
- napísať kolektívnu báseň
- napísať príbeh
- napísať modernú rozprávku
- pracovať so slovníkom
- používať viacvýznamové slová
- vytvoriť príbeh podľa fantázie na základe zvukov alebo hudby
- napísať príbeh s vymenenými literárnymi postavami
- vymyslieť príbeh podľa obrázkov
- ilustrovať príbeh
- písať text do kresby predmetu
- napísať netradičný list
- zostaviť kalendár moderných pranostík
- publikovať v školskom časopise
- nacvičiť krátku scénu a predviesť ju spolužiakom

4. ročník

- vedieť samostatne i podľa otázok, obrázkov a ilustrácií vyrozprávať dej
- vedieť správne formulovať otázky
- vedieť na otázky primerane odpovedať
- vedieť podľa obsahu utvoriť nadpis
- vedieť viesť rozhovor na danú tému
- pripraviť interview
- vedieť telefonovať
- vymyslieť vlastný príbeh
- vedieť ústne opísať predmet, prostredie, ilustráciu, obrázok
- rozumieť informácií vyjadrenej značkou, piktogramom
- tvoriť jednoduché piktogramy a postupy činností

- vhodne uplatniť suprasegmentálne javy
- rozprávať o prečítanom
- vyjadriť svoj názor na ilustrácie v knihe
- nájsť rýmy, zdobeniny, slová s podobným a opačným významom
- vysvetliť prirovnania
- prezentovať sa pred skupinou s vybraným textom i vlastnou tvorbou
- vyjadriť svoj názor na život vo vesmíre
- opísať vonkajšie črty a základné charakterové vlastnosti, povahové črty opisovanej osoby
- opísať rastlinu hádankou
- neverbálne vyjadriť svoje pocity
- sformulovať krátku správu
- napísať krátku SMS –správu na mobilnom telefóne a e-mailovú správu na internete
- vhodne usporiadať slová vo vete
- nájsť potrebné informácie v slovníku
- zapojiť sa do brainstormingu
- písomne zachytiť svoje myšlienky, postoje, pocity
- písať o svojich predstavách
- napísať stručné poznámky z textu
- opísať jav vhodnými slovami
- opísať postup určitej činnosti
- zaznamenať informácie do denníka
- tvoriť vety danou metódou (samohláskovanie, spoluhláskovanie)

Pedagogické stratégie

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliadame na obsah vyučovania, na individualitu žiakov a klímu triedy tak, aby boli splnené stanovené ciele a rozvíjali sa kľúčové kompetencie žiakov pre daný predmet. Pri výučbe tvorivého čítania a písania využívame najmä:

- motivačné rozprávanie a rozhovor (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov)
- didaktické hry (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti)
- problémová metóda (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému)
- rozprávanie (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie)
- demonštračná metóda (demonštrácia predmetov, javov a činností)
- kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania – napr. vo dvojiciach)
- heuristická metóda (učenie sa riešením problémov)
- dramatizácia (rozvoj vnímania, predstavivosti, pevnej vôle a prežívania)
- výklad učiteľa
- prezentačná metóda (prezentácia pred skupinou)
- samostatná práca žiakov (s pracovným listom, s počítačom, s internetom)
- tvorba vlastného textu
- projektové, zážitkové vyučovanie

Učebné zdroje:

Žiakom budú sprostredkované aktivity z týchto zdrojov:

Sivoková, R.: Slovenský jazyk 1. ročník (súbor samostatných prác), Maquita spol. s r. o. Prievidza 2004

Palenčárová J. a kol.: Učíme slovenčinu komunikačne a zážitkovo, Bratislava, Mladé letá, 2003

Bednařík A. a kol.: Životné zručnosti a ako ich rozvíjať, Bratislava, Nadácia pre deti Slovenska, 2004

Pružincová Miriam: Hravá gramatika, Nitrianske Pravno, Maquita spol. s r. o., 2005

Kovaliková S. a kol.: ITV – vzdelávanie pre 21. storočie, Bratislava, Faber, 1996

Hirschnerová Z.: Učebnica a pracovný zošit zo SJ pre 2. ročník ZŠ, Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana, 2006

Hirschnerová Z.: Učebnica a pracovný zošit zo SJ pre 3. ročník ZŠ, Bratislava, Aitec, s.r.o., Slovinská 12, 821 04 Bratislava

Hirschnerová Z.: Učebnica a pracovný zošit zo SJ pre 4. ročník ZŠ, Bratislava, Aitec, s.r.o., Slovinská 12, 821 04 Bratislava

Kovárova D., Kurtulíková A.: Mimočítankové čítanie pre 2. ročník ZŠ, Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana, 2009

Kovárova D., Kurtulíková A.: Mimočítankové čítanie pre 3. ročník ZŠ, Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana, 2009

Kovárova D., Kurtulíková A.: Mimočítankové čítanie pre 4. ročník ZŠ, Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana, 2010

PaedDr. Mariana Kamenská: Tvorivé písanie vo výučbe slovenského jazyka a literatúry a príbuzných predmetov, Sered' 2007

Kolektív autorov: NA STOPE SLOVÁM, Príručka tvorivého písania pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry, Bratislava, 2007

Detské knihy a časopisy

Hodnotenie predmetu:

Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Neporovnávame výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého podľa jeho možností a schopností. Snahou učiteľa je pozitívne hodnotenie. Ťažiskovou formou hodnotenia je osobný rozhovor so žiakom. Žiakov postupne vedieme k tomu, aby sa vedeli ohodnotiť sami.

V súlade s Metodickým pokynom č.22/2011 na hodnotenie žiakov sú žiaci hodnotení slovom **absolvoval** / **neabsolvoval**.

Žiak predmet **absolvoval** :

pri zohľadnení osobitosti každého žiaka učiteľ hodnotí:

1. osvojenie si potrebných vedomostí, zručností a kľúčových kompetencií v súlade s požiadavkami vymedzenými v učebných osnovách a ich tvorivú aplikáciu
2. stupeň samostatnosti prejavu, aktivitu na hodine
3. usilovnosť a vzťah žiaka k činnostiam v edukačnom procese

Žiak predmet **neabsolvoval** v prípade, že nenaplní minimálne 30% všetkých požiadaviek vymedzených učebnými osnovami

Prierezové témy

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Osobnostný a sociálny rozvoj** je prispieť k tomu, aby žiak:

- optimálne usmerňoval vlastné správanie a prejavovanie emócií;
- osvojil si, využíval a ďalej rozvíjal zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej práce;

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Výchova k manželstvu a rodičovstvu** je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti medziľudských vzťahov;

- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom (každodennom) živote.

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Environmentálna výchova** je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- rozpoznal hlavné zmeny vo svojom okolí na základe pozorovania prírody;
- rozpoznal hlavné charakteristiky rôznych druhov životného prostredia;

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Mediálna výchova** je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a vytváranie vlastných mediálnych produktov;
- nadobudol základy zručností potrebných na využívanie médií.

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Multikultúrna výchova** je prispieť k tomu, aby žiak:

- spoznával rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu;

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Regionálna výchova** a ľudová kultúra je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozširoval a rozvíjal svoje znalosti o historických, kultúrnych a prírodných hodnotách svojho regiónu;

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke** je prispieť k tomu, aby žiak:

- pochopil funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi na veku primeranej úrovni;

Cieľom uplatňovania prierezovej témy **Ochrana života a zdravia** je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- rozpoznal nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- pochopil dôležitosť poskytnutia pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;